

Pentti Malaska (1934–2012)
– professori, joka vaikutti tulevaisuuteen

Pentti Malaskan vaikutus Turun kauppakorkeakoulun toimintaan oli merkittävä monella tavalla. Hän teki paljon muutakin kuin perusti Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen. Malaska käynnisti tohtoriohjelman, hankki ulkoista rahoitusta ja toimi tiiviissä vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Näistä asioista ei silloin vielä puhuttu näillä nimillä.

Malaskan piirin ydinjoukko perusti 1970-luvulla nk. opinnäytekerhon, johon tulivat pysyväisjäseninä kuulumaan **Paavo Okko, Pekka Pihlanto, Ilkka Virtanen, Tapio Reponen** ja **Eero Kasanen**. Aikoinaan ryhmä oli tätä laajempi, muun muassa **Antti Paasio** oli mukana. Kaikki ovat professoreita, joiden akateemiseen uraan on mahtunut myös paljon luottamustoimia, kuten kolmen yliopiston rehtorin ja kolmen yliopiston vararehtorin tehtävät.

Tutkijakoulutus on nykyään oleellinen osa yliopistojen toimintaa, mutta Malaskan professoriuran alkuvaiheessa jatko-opiskelu oli satunnaista ja yksinäistä puurtamista. Pentti kokosi epävirallisen tutkijaryhmän, josta sitten kehittyi Turun kauppakorkeakoulun jatkokoulutusohjelma. Ilkka Virtanen muisteli Pentin 60-vuotispäivänä ohjelmaa näin:

”Paitsi että ohjelma oli alallaan ensimmäisiä, se oli myös luonteeltaan ennakkoluuloton ja edistysellinen: monitieteinen, opettajat ja opiskelijatkin monesta eri yliopistosta peräisin, julkaisemista ja kansainvälisyyttä alusta asti painottava. Erittäin voimakkaasti painotit myös tutkijayhteisön syntymisen tärkeyttä. Ohjelmasta tuli hyvin kokonaisvaltainen. Se piti sisällään paitsi työn niin myös huvin. Ekskursiot tieteellisine ja sosiaalisine ohjelmineen olivat koulutuksen keskeistä sisältöä. Olen ylpeä siitä, että voin todeta olevani tuon tohtoriohjelman tuote, vaikka muodolliset opinnäytteeni suoritinkin Turun yliopistoon.”

Yhteiskunnallinen vuorovaikutus on lisätty yliopistojen tehtäviin 1990-luvulla, nykyisin tutkimukseen ja opetukseen integroituvana toimintana. Pentti Malaska sopi kuitenkin jo vuonna 1972 Suomen Pankin silloisen pääjohtajan, **Mauno Koiviston**, kanssa, että hän perustaa energiataloudellisen työryhmän Turkuun antamaan lausuntoja sähköntuotannon investointisuunnitelmista ja niihin liittyvistä valuuttaluvista. Ensimmäinen merkittävä ulkoisen rahoituksen hanke oli perustettu Turun kauppakorkeakouluun.

Tapio Reponen muistelee hanketta ja Penttiä näin: *”Muistan Pentin niiltä ajoilta erittäin innostuneena, asiantuntevana ja hyvänä esimiehenä ja opettajana. Hän kertoi meille laskentatoimen ekonomieille sähkön kulutusennusteista, sähkön tuottamisesta ja niiden taloudellisen analyysin perusteista. Vähitellen opimme alasta niin paljon, että pystyimme rakentamaan aikaisempaa parempia kulutusennusteita ja investointisuunnittelun malleja. Pentin opastuksella pääsimme kansainväliselle tasolle operaationanalyysin alalla. Suomen Pankin lisäksi yhteyksiä rakennettiin moniin merkittäviin yrityksiin.”*

Pekka Pihlanto muistelee Penttiä seuraavasti: *”Pentti oli vahva persoona ja tehokas vaikuttaja. Ulkopuoliset saattoivat pitää häntä pelottavana opponenttina silloin kun näkemykset poikkesivat toisistaan. Ryhmämme sisällä vallitsi kuitenkin varsin demokraattinen henki – silloinkin, kun Pentti oli ainoa professori ja muut assistentteja. Hän salli ryhmässä myös itseensä kohdistuvan leikinlaskun – hän oli todellakin yksi meistä. Myöhemmin piirimme toiminta käsitti keskustelevia kokoontumisia yhteishenkeä ylläpitäen. Viimeisessä tapaamisessamme Pentin alkanut sairaus varjosti jo hieman ryhmällemme tyypillistä optimismia.”*

Eero Kasaselle Pentistä tuli tutkijanuran käännekohta: *”Kuulin, että Turun Kauppakorkeakoulussa on uusi professori, joka haluaa pelastaa maailman matemaattisten mallien avulla ja on aktiivinen jäsen Rooman klubissa. Lisäksi hän on mainio tyyppi, joka pelaa kirppupeliä opiskelijoidensa kanssa. Siltä seisomalta päätin mennä kysymään, voisinko jatkaa Turun yliopiston matematiikan opintojani hänen tohtoriopiskelijanaan. Näin tapahtui. Se jää kyllä tohtoriopiskelijan mieleen loppuiksi, kun professori tulee toubukkaana toimistoon ja kutsuu assistentit kokoon ja toteaa: tällä laitoksella ei sitten tutkita mitään asiaa, joka ei kosketa koko ihmiskuntaa ja kata tuhatta vuotta.”*

Paavo Okko tiivistää piirteen Pentistä: *”Pentti teki välittömyydellään vaikutuksen, koska monet professorit olivat tuohon aikaan melko etäisiä hahmoja. Nuori tutkija pääsi professorin joukkoon – ihan kaveriksi saakka – ja kun etäisyys professoriin väheni, hän saattoi pitää sitä merkkinä oman tasonsa noususta. Sitä keskustelut toki edistivätkin.”*

Aikaisemmissa muistokirjoituksissa on jo tuotu esiin Malaskan poikkeuksellisen mittavat ansiot sekä kotimaisessa että kansainvälisessä tulevaisuudentutkimuksessa. Rooman Klubin ensimmäisenä suomalaisjäsenenä, Tulevaisuudentutkimuksen seuran perustajapuheenjohtajana ja kunniajäsenenä, valtakunnallisen Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen ensimmäisenä johtajana sekä ensimmäisten alan väitöskirjojen ohjaajana häntä voidaan perustellusti pitää tulevaisuuden tutkimuksen isänä Suomessa. World Futures Studies Federationin pääsihteerinä ja presidenttinä toimiminen tekivät Pentistä alan merkittävän kansainvälisen toimijan.

Pentti oli myös yksi tieteellisen operaatiotutkimuksen pioneereista Suomessa. Hän kuului Suomen Operaatiotutkimusseuran perustajiin. Ensimmäiset Pentin konkreettisesti ohjaamat väitöskirjat (Ilkka Virtanen, Tapio Reponen, Eero Kasanen) olivat tutkimusotteeltaan juuri operaatioanalyttisiä. Professori Pentti Malaska oli luova filosofinen tutkija ja jopa runoilija, jonka elämän täytti suurten kysymysten jatkuva miettiminen ja syvähenkinen keskusteluyhteys muihin tutkijoihin. Hän teki vahvan vaikutuksen tulevaisuuteen myös ystäviensä kautta.

OPINNÄYTEKERHO